Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Testul 4

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică şi toate profilurile şi specializările din filiera vocaţională, cu excepţia profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I (30 de puncte)

A. Írja a vizsgalapra a helyes válasznak megfelelő betűt! Egyetlen helyes válaszlehetőség van.

1. A bizonyítás alapja(i):
a. azok a helyességi szabályok, amelyek révén megfogalmazzuk a bizonyítandó tézist
b. az a következtetés-típus, amely által premisszákból konklúzióhoz jutunk
c. a premisszák összessége, amelyekből levezetjük a bizonyítandó tézist
d. az a kijelentés, amelyhez eljutunk a bizonyítás során.

2. A *Némely döntés erkölcsös, tehát némely döntés nem erkölcstelen* következtetés példa a:
a. szillogizmusra
b. indukcióra
c. konverzióra (megfordításra)
d. obverzióra (átalakításra).

3. Az alábbi fogalompárok közül melyik esetében van alá-fölérendeltségi logikai viszony:
a. szavarin – amandina
b. alak – forma
c. virág – havasi gyopár
d. igazságos – nem igazságos.

4. Az *Egyetlen hazug személy sem bátor* kijelentés logikai alanya:
a. *egyetlen személy sem*
b. *egyetlen hazug személy sem*
c. *bátor*
d. *hazug személy.*

5. **Nem** része az osztályozás műveletének:
a. az osztályozás kritériuma vagy alapja
b. a tézis
c. az osztályok
d. az osztályozás elemei.

6. A tartalom szempontjából a *költöző madár* fogalma:
a. elvont, abszolút, pozitív, összetett
b. relatív, konkrét, pozitív, összetett
c. abszolút, konkrét, pozitív, összetett
d. konkrét, relatív, negatív, egyszerű.

7. Egy tanár a következőképpen gondolkodik: *30 dolgozat közül az eddig kijavított 5-nek 8-as és 10-es közötti jegyet adtam; következik ebből, hogy valószínűleg az összes dolgozat jegye 8-as és 10-es között lesz.* A tanár gondolatmenete:
a. részleges indukció
b. teljes indukció
c. konverzió (megfordítás)
d. obverzió (átalakítás).

8. Az alábbi jellemzők közül melyik **nem** felel meg a teljes indukciónak:

a. a tárgyak osztálya véges kell legyen
b. az osztály minden tagja egyenként vizsgálható
c. a konklúziónak kiterjesztő jellege van
d. a konklúzió biztos.

9. Ha az *eredendő bűn* fogalmából kizárjuk az *eredendő* tulajdonságot, akkor:
a. a tartalmi kör csökken, a terjedelmi kör csökken
b. a tartalmi kör növekszik, a terjedelmi kör csökken
c. a tartalmi kör csökken, a terjedelmi kör növekszik
d. a terjedelmi kör növekszik, a tartalmi kör növekszik.

10. A *Minden ember boldog akar lenni* kijelentés:
a. részleges állító
b. részleges tagadó
c. egyetemes állító
d. egyetemes tagadó.

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D şi E fogalmak úgy, hogy A és B között metszési viszony van, C az A és B metszési területének fajfogalma, D pedig fajfogalma B-nek és metszési viszonyban van A-val, de kizárási viszonyban C-val; E kizárási viszonyban van B-vel, és fajfogalma A-nak.

1. Ábrázolja az Euler diagramok módszerével egy közös diagramban az öt fogalom közötti logikai viszonyt! **2 pont**
2. Ezeknek a viszonyoknak az alapján állapítsa meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (jelöljétek **I**-vel az igaz és **H**-val a hamis kijelentéseket):
   a. Némely C nem A.
   b. Minden B – D.
   c. Egyetlen C sem D.
   d. Némely A – B.
   e. Minden D – B.
   f. Némely A – C.
   g. Minden A – E.
   h. Egyetlen C sem E.

8 pont

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

Adottak a következő kijelentések:

1. *Minden cetféle víziállat.*
2. *Némely román nem túlsúlyos.*
3. *Egyetlen polip sem gerinces állat.*
4. *Némely filozófus tehetséges író.*

A. Fogalmazza meg, formális és természetes nyelvezetben egyaránt, az 1-es kijelentés ellentétesét, a 2-es kijelentés alárendelt ellentétesét, a 3–as kijelentés alárendeltjét és a 4-es kijelentéssel ellentmondásban levő kijelentést! **8 pont**

B. Hozza létre az 1-es és 4-es kijelentés mindegyikének a helyes megfordítottját és átalakítottját, formális és természetes nyelvezetben egyaránt! **8 pont**

C. Alkossa meg, formális és természetes nyelvezetben egyaránt, a 4-es kijelentésnek ellentmondó kijelentés átalakítottjának megfordítottját, illetve a 3-as kijelentés alárendeltjének átalakítottját! **6 pont**

D. Két tanuló, X és Y, így vélekedik:
X: *Ha egyes képzőművészek nem festők, akkor egyes festők nem képzőművészek.*
Y*: Ha minden felnőtt felelős személy, akkor egyetlen felnőtt sem felelőtlen személy.*

a. írja le természetes nyelvezetben a két tanuló vélekedését; **4 pont**
b. állapítsa meg a formalizált következtetések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
c. magyarázza meg, hogy X tanuló gondolatmenete miért helyes/nem helyes logikai szempontból! **2 pont**

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

A. Legyen a következő két szillogizmus módozat: aee-1, aai-4.

1. Írja le a nekik megfelelő következtetési sémákat, és alkosson természetes nyelvezetben egy olyan szillogizmust, amelyik megfelel a kettő közül valamelyiknek! **8 pont**
2. Ellenőrizze a Venn diagramok módszerével mindkét szillogizmus módozat érvényességét, kijelentve, hogy milyen döntésre jutott! **6 pont**

B. Alkosson formális és természetes nyelvezetben egyaránt egy igaz premisszákat tartalmazó érvényes szillogizmust, amelynek alapján igazolja a „*Némely mértani alakzat nem téglalap"* kijelentést! **6 pont**

C. Legyen a következő szillogizmus: *Minden érettségi tétel közepes nehézségű tétel, következésképpen némely rács-jellegű teszt érettségi tétel, mivel némely rács-jellegű teszt közepes nehézségű tétel.*

Állapítsa meg, hogy a fenti szillogizmusra nézve a következő kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (jelölje **I**-vel az igaz és **H**-val a hamis kijelentéseket):

1. A középső terminus egyik premisszában sem elosztott.
2. A konklúzió logikai állítmánya a „rács-jellegű teszt" fogalma.
3. A szillogizmus konklúziója egyetemes állító kijelentés.
4. A konklúzió logikai alanya a premisszában sem és a konklúzióban sem elosztott. **4 pont**

D. Legyen a következő meghatározás:

A festmény a színek szimfóniája.

a. Jelöljön meg egy helyességi szabályt, amelyet megsért ez a meghatározás! **2 pont**
b. Nevezze meg meghatározás egy másik, a fentitől különböző helyességi szabályát, és határozza meg úgy a „*festmény"* fogalmát, hogy megsértse ezt a szabályt! **4 pont**